

راهنمای راه اندازی
موکبستان
«موکب تخصصی مادر و کودک»

• ویژه موکب داران و فعالان اربعین •

نسخه تلفن همراه

تهیه شده در دبیرخانه هوای مادری
سازمان تعلیم و تربیت کودک

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه :

«امروز هدف هر مسلمان باید ایجاد تمدن اسلامی نوین باشد، اگر ظرفیت های کشور های اسلامی مجتمع بشود، آن وقت تمدن عظیم اسلامی را به جوامع عالم نشان خواهند داد؛ راهپیمایی اربعین میتواند یک وسیله گویایی برای تحقق این هدف باشد.» مقام معظم رهبری ۹۸/۰۶/۲۷

همانطور که رهبر معظم انقلاب به صراحت بیان فرمودند، عظمت اربعین را نباید محصور در یک راهپیمایی دانست، بلکه اربعین را می بایست ابزار کلیدی تشکیل تمدن جهانی مهدوی به حساب آورد که جلوه ای از سبک زندگی تمدن نوین اسلامی را به نمایش گذاشته است.

اما چه قدر برای زمینه سازی تمدن در اربعین برنامه ریزی شده است؟!

چه میزان به ابعاد گوناگون اربعین توجه شده است؟! در این نوشتار تلاش شده است به یکی از پر اهمیت ترین ابعاد مورد غفلت واقع شده اربعین و یکی از زیرساخت های بنیادین تمدن پردازیم.

یکی از ابعاد مورد غفلت شده اربعین حضور مادرانی است که به

خاطر عرض ارادت وافر ایشان نسبت به حضرت سیدالشهدا (ع)، و دغدغه تربیت فرزندان حسینی، فرزندان خود را به آغوش گرفته و با همه سختی‌ها و مشقت‌ها، قدم در مسیر راهپیمایی اربعین می‌گذارند.

بانوانی که ۴۰ درصد زائران حاضر در مسیر را تشکیل می‌دهند اما به همین میزان توجهی به نیازهای ایشان نشده است! در توصیف این نیازها همین بس، که در آن وضعیت دشوار آب و هوایی شرایط ویژه جسمی، خستگی و مسائل شخصی... باید همه حواس خود را معطوف به وضعیت کودکان خود کنند تا پاسخگوی نیازهای گوناگون آنها نیز باشند؛ که این خود مسئولیتی سخت‌تر و مشقتی مضاعف است.

همچنین در این رویداد پر برکت خانوادگی، علاوه بر مادران، کودکان نیز سهم ویژه‌ای دارند؛ همان‌هایی که علیرغم برخی دشواری‌ها، در این مسیر، نفس به نفس در کنار پدر و مادر خود حرکت می‌کنند تا وجودشان را نذر امام شهیدشان کنند. حال اما سوال اینجاست:

برای پاسخگویی به اقتضائات حضور مادران و کودکان چه میتوان کرد؟!

در سال های اخیر، به همت و توجه فعالان مادر و کودک اربعین، موبک های اختصاصی تحت عنوان «موبک مادر و کودک» در طول مسیر اربعین به صورت محدود برپا و مورد استقبال خانواده ها واقع شده است.

به همین سبب و به امید گسترش توجه به زائران مادر و کودک بر آن شدیم در این کتابچه مسیر راه اندازی موبک مادر و کودک را برای شما فعالان و خادمان عزیز بیان و به ارائه پیشنهاداتی پردازیم.

این کتابچه با همراهی کارشناسان و فعالان مادر و کودک توسط سازمان ملی تعلیم و تربیت کودک و جامعه ایمانی مشعر آماده شده است.

در تلاش هستیم به پیوست های مختلف این راهنما را تکمیل کرده و مسیر اقدام را برای فعالان و خادمان عزیز تسهیل کنیم؛ به همین منظور از تمامی دغدغه مندان تقاضا می‌کنیم پیشنهادات و انتقادات خود را از طریق نشانی [@moukebkoodak](https://www.instagram.com/moukebkoodak) در پیام رسان ایتا با ما در میان بگذارند.

امید که این ذره تلاش ما به آستان کبریایی شان رسد و مقبول افتد ان شاءالله

فهرست

بخش اول: چرایی و چیستی

۶

۷

۱. ضرورت تربیتی موبک مادر و کودک

۸

۲. تعریف موبک مادر و کودک

۹

۳. اهداف موبک مادر و کودک

۱۲

۴. شاخص های موبک مادر و کودک

۱۸

بخش دوم: خدمات مادر و کودک

۱۹

۱. خدمات رفاهی

۲۶

۲. خدمات اختصاصی کودک

۴۲

۳. خدمات خانوادگی

۴۷

بخش سوم: نکات برگزاری

بخش اول: چراپی و چیسینی

ضرورت مویکب مادر و کودک:

همانطور که گفته شد راهپیمایی اربعین می تواند زمینه ساز تحقق هدف نهایی امت اسلامی یعنی تشکیل تمدن عظیم و نوین اسلامی باشد، اما زیرساخت برپایی یک تمدن چیست؟!

طبق فرمایش مقام معظم رهبری: «منابع انسانی، زیرساخت هر تمدنی به شمار می رود و برپاکنندگان تمدن نوین اسلامی نسلی هستند که اکنون در اختیار معلم ها قرار دارند.»

پس با توجه به آنچه بیان شد میتوان اینگونه برداشت کرد که امروزه، توجه به نسل آینده و آماده سازی این نسل برای تحقق تمدن نوین اسلامی، جزو وظایف همگان به حساب می آید.

به همین سبب چگونه می شود از کنار فرصت بی نظیری بستر تمدنی اربعین به راحتی عبور کرد؟!

در سفر اربعین ظرفیت های زیادی برای تربیت کودکان نهفته است؛ این سفر بهترین سفر تربیتی و ارزشی برای خانواده هاست که می توانند آموزه ها و درس های هدف قیام کربلا را در این مسیر تجربه کنند و از آن الگو بگیرند؛ و شاید به جرئت بتوان گفت ساعت ها سخنرانی نمی تواند مانند حضور خانوادگی در راهپیمایی اربعین برای کودکان پیام عاشورا را به تصویر بکشد!

اما چه بسیار تاسف برانگیز است که برای بهره مندی از این ظرفیت عظیم برنامه ریزی نکرده ایم و از این نسل آینده در مسیر غفلت کرده ایم؛ نسلی که اگر در محیط تربیتی اربعین ذره ای از محبت امام را درک کند و دل گره به محبت امام بزند، دیگر گرفتار محبت های دروغین دنیا نمی شود!

موکب های مادر و کودک می توانند میدان اصلی تربیت نسل حسینی در پیاده روی اربعین و حتی راهنمای خانواده ها در مسیر تربیت نسل آینده باشند.

از دیگر نکاتی که باید به آن اشاره کرد این است که سفر خانوادگی اربعین با تمام شیرینی هایش، سختی های بسیاری دارد که می تواند همانطور که ثمره های بسیاری دارد، در صورت بی احتیاطی آسیب هایی نیز به همراه داشته باشد.

یعنی اگر به اقتضائات سفر با خردسال و ظرفیت های او توجه نشود، امکان دارد تجربه یا ذهنیت نامطلوبی برای کودک از پیاده روی اربعین شکل بگیرد.

به همین خاطر است که وجود موکب های مادر و کودک جهت حمایت و پشتیبانی خانواده های حاضر در مسیر پیاده روی اربعین ضروریست تا بخشی- از اقتضائات سفر همراه با خردسال را با

خدمات گوناگونی که در مسیر ارائه می دهند، از عهده خانواده ها برداشته و همچنین زمینه ساز ایجاد انس و علاقه کودکان به امام حسین (علیه السلام) باشند.

تعریف موکب مادر و کودک:

موکب های مادر و کودک، موکب های تخصصی- هستند که در مسیر پیاده روی اربعین به مادران و کودکان زیر ۷ سال خدمات ویژه ارائه می کنند؛ هدف از این موکب ها فراهم سازی فضایی برای ارائه خدمات تخصصی- به مادران و کودکان هست تا بستری برای حضور هرچه بیشتر مادران و کودکان در پیاده روی اربعین ایجاد بکند.

موکب ها می توانند به سه صورت باشند:

۱. موکب تخصصی- مادر و کودک : که به صورت اختصاصی و متمرکز به ارائه خدمات مادر و کودک می پردازد.
۲. موکب عمومی با افزونه مادر و کودک: که فعالیت عمومی خود را برای مخاطب بزرگسال دارند و به صورت جنبی برای مادران و کودکان خدماتی را ارائه می کنند.
۳. موکب عمومی با ملاحظات مادر و کودک: که فقط به خدمات عمومی همراه با رعایت ملاحظات مادر و کودک می پردازد.

اهداف موکب مادر و کودک:

۱. زمینه سازی انس با اهل بیت (علیهم السلام):

از دیرباز تاکنون مجالس عزاء اهل بیت موجب ارتباط عمیق تر و آمیخته با احساس می شوند، که محبت امام را در قلب مومنین نهادینه می کند؛ این حُب همان وسیله ارتباط اصلی ما با اهل بیت (علیهم السلام) است.

که انسان در زندگی بر اساس آن شاکله می یابد؛ اگر این حُب بر مدار حق و ولایت باشد انسان به سمت کمال خود حرکت می کند و اگر بر مدار باطل شکل پیدا کند رفته رفته انسان را از مسیر اصلی زندگی اش خارج می کند.

به همین خاطر است که اصلی ترین هدف در برپایی موکب مادر و کودک زمینه سازی انس کودکان با اهل بیت (علیهم السلام) است؛ چرا که شاکله عاطفی انسان در هفت سال نخست شکل می گیرد و تعیین کننده بسیاری از انتخاب ها در دوره های سنی بعدی خواهد بود.

به همین سبب مهم آن است که کودک در هفت سال اول، نسبت به هیئت و مفاهیم دینی، اتفاقات و مناسک مذهبی، داستان ها و قصه های عاشورایی احساس خوبی پیدا کند و تجربه و خاطرات

شیرینی داشته باشد اگر کودک معرفت به امام و در ادامه حب به امام پیدانکند ناگزیر است از اینکه برای تکامل خود الگو پیدا کند و در گیر الگوها و اسطوره هایی باشد که هیچ نسبتی نه تنها با فرهنگ و عقاید و باور های او ندارد بلکه دشمنی هم دارند و غیر واقعی و تخیلی اند و این آسیب به معنای تغییر جهت مسیر کودک از مسیر کمال به مسیری غیر از کمال است که قطعاً ضرر است چون دیگر مسیر کمال نیست!

۲. هویت بخشی دینی:

یکی دیگر از اهداف تربیتی موبک های مادر و کودک توجه به هویت یابی اولیه دینی کودک است؛ همانطور که بیان شد کودکان زیر هفت سال شکل یابی خود را با ارتباط با محیط های پیرامون و الگوهای اطراف خود انجام می دهند، به همین منظور هرچه محیط هایی که در آن قرار می گیرند و رفتارهای دینی اطرافیان بتواند فرصت تجربه و ذهنیت بهتری در اختیار کودک قرار بدهد مطلوب تر و مفید تر است.

۳. تخلیه هیجانات:

دوره کودکی دوره تجمیع سرمایه هاست، اگر به این سرمایه ها توجه نشود، منجر به فساد این سرمایه ها می شود! به همین

خاطر لازم است در مسیر پیاده روی اربعین برای تخلیه هیجانات کودک و جلب نشاط و شادی او به تناسب برنامه ریزی کرد.

۴. تمرین زیست مومنانه:

حرکت اربعین پیش از هرچیز می تواند جلوه نابی از زیست مومنانه ظهور را به تصویر بکشد و تمرین تجربه سبک زندگی تازه ای نه تنها برای بزرگ ترها بلکه برای کودکان حاضر در مسیر پیاده روی هم باشد.

به همین خاطر است که توصیه می شود فرصت خدمت به زائران و همچنین تماشای صحنه های زیبای اربعین را برای کودکان فراهم کنیم تا این تصویر و رویای تمدنی بر روح آنها نقش بندد.

اصول و ملاحظات در موکب مادر و کودک

اصول اجرای برنامه موکب:

- به بستر تربیت توجه بشود

با اینکه مراسم مذهبی مثل موکب زدن و... خود بستری دینی است اما می بایست سعی بر فراهم شدن بستر تربیتی باشد و عوامل ضد تربیت و مخرب در موکب به حداقل برسد مثلاً موکب باید مملو از خلوص و نماد الهی و حسینی باشد و حس خوب منتقل کند.

- خلاقیت داشته باشد

مهم ترین شاخصه فعال عرصه کودک و نوجوان خلاقیت است ، قبل از هر اقدامی باید برای طراحی موکب کودک و نوجوان نسبت به فرم و محتوای موکب بزرگسالان ساده انگاری شود. نباید شکل و شمایل موکب کودک مانند موکب بزرگ ترها شود و یا از طرح های تکراری استفاده کرد

- تعامل محور باشد

در برنامه ها کودک باید حضور فعال داشته باشد و برنامه ها یک طرفه برگزار نشود. افراد بزرگ سال تقدس و ضرورت موکب و هیأت را کامل درک می کنند و حضور پیدا می کنند اما به طور

معمول کودکان درک کاملی از ضرورت و تقدس موکب و هیأت ندارند پس باید موکب به گونه ای باشد تا کودک حضور فعال داشته باشد.

- گروهی محور باشد

کودک دوست دارد حرف بزند ، تعامل و فرصت بازی داشته باشد؛ پس جنس اقدامات گروهی به فردی ارجحیت دارد.

- مطابق نظم و برنامه کودک باشد

نظم موکب کودک متناسب با خود اوست پیش فرض ها را باید کنار زد و از خود او برای نظم هیأت کمک گرفت که دوست دارد چگونه موکب داشته باشد اما باید مراقبت کرد که از حالت هیأت خارج نشود

- مختصر برگزار شود

زمان برنامه ها نباید زیاد باشد، بلکه باید به اندازه ای باشد که دل زدگی ایجاد نکند

- امکانات انحصاری نباشد

ایجاد رقابت ها و یا قراردادن امکانات خاص به صورت محدود باید باشد. امکانات باید به صورت عمومی و در دسترس باش اما

نه به صورت افراطی ، باید به اندازه ای باشد که بداند محدودیت هست اما کمبود نیست

- مطابق سن کودکان برنامه ریزی شده باشد

اید محدوده سنی کودکان در طراحی فعالیت، محیط و امکانات لحاظ کنید بین محدوده سنی کودکان هم تفکیک قائل شوید

- به روحیه های مختلف توجه شده باشد

باید روحیه ها و سلیقه های مختلف در تنوع دهی به برنامه ها را در نظر گرفت

- برنامه های واقعی باشد

بهتر است برنامه ها فیزیکی خصوصا دست ورز محور باشد و کمتر رسانه ای باشد

اصول محتوای موبک :

- متناسب با فهم کودک باشد

مراسمات موبک کودک باید مداحی ها و سخنرانی ها متناسب با خود داشته باشد .

- مفاهیم غیر مستقیم و با زبان هنر بیان شود

نباید محتوا به صورت مستقیم و بی پروا به کودک برسد بلکه باید به صورت هنرمندانه و غیر مستقیم در بین بازی ها و نمایش ها منتقل گردد

- متناسب با ظرفیت کودک باشد

باید محتوای برنامه متناسب با نیازها و مسائل کودک باشد و در برنامه ها زیادروی نشود

- عینی و ملموس باشد

بهرتر است مفاهیمی که قصد آموزش آن به کودکان را دارید همراه با اشیاء مانند عروسک و.. باشد؛ به صورتی که برای کودک قابل تجسم و درک باشد و بتواند با آن ارتباط بگیرد

- ادبیات مختص کودک استفاده شود

برای ارتباط بهتر کودکان با محتوا بهتر است از محتوایی استفاده بشود که با زبان کودکان نوشته شده است تا تاثیر مضاعفی در انتقال پیام بگذارد.

اصول مربی گری در موبک:

- رفتار شما از کلام شما بیشتر تاثیر میگذارد

رفتار شما تاثیر زیادی بر کودک میگذارد و شما برای او جایگاه الگو را دارید. در موبک بزرگ ترها باید متواضع تر از بقیه باشند باسواد ترها متواضع تر از بقیه باشند

- **دعوا نکنید**

اجبار، خشونت، دعوا و... می تواند منجر به ذهنیت سازی منفی برای کودک شود به سبب تصور انضمامی که دارد. به همین منظور از هرگونه اموری که میتواند تنش را باشد پرهیز فرمایید؛ و همچنین باید در نظر داشت اگر کودک تنبیه میشود باید به گونه ای باشد که حس کند قصد دل سوزی دارید

- **صبور باشید**

باید توجه داشت خستگی و درماندگی موجب تزریق ناامیدی در نوجوانان و جوانان نشود و باید حوصله افرادی که در موبک کودک کار میکنند خوب باشد و مهربان تر از فضاهای دیگر برخورد کنند و باید صبور باشند

- **سخنرانی نکنید**

نباید برای کودک پیش از اندازه صحبت کنیم کودک بیش از صحبت نیاز به کارهای محسوس دارد و باید در ضمن درگیر کردن او به برنامه محتوا خود را منتقل کنید.

- مسئولیت دهید

مسئولیت‌ها را به خود بچه‌ها محول کنید احساس بزرگ بودن برای کودک لازم است و با مسئولیت دادن در کودک احساس بزرگی را ایجاد می‌کنیم و روحیه مسئولیت‌پذیری را به او انتقال می‌دهیم

- اجازه تفکر بدهید

در تمام برنامه‌ها و برخوردها به این نکته توجه کنید که باید توانایی تفکر کودک را فعال کرد. با پرسش‌گری نظر خواهی، هم‌فکری، تشویق او به خاطر سوال خوب و ... به تفکرش بها دهید.

بخش روم: خرمات مادر و کورک

جهت دریافت پیوست های این بخش به کانال هیأت و کودک
به نشانی @heyatkoodak در ایتا مراجعه کنید

۱. خدمات رفاهی:

زائران مادر و کودک در اربعین نیازهای اولیه ای دارند که غالباً بدان توجه جدی نمی شود، در این بخش سعی شده است با توجه به پژوهش های صورت گرفته، برای مسائل و نیازهای گوناگون مادران و کودکان پیشنهاداتی ارائه شود این پیشنهادات می تواند در قالب غرفه هایی مجزا یا خدمتی جانبی متناسب با امکانات شما ارائه شود.

الف) خوراک کودک:

پذیرایی موکب ها در اربعین در حالت عادی، زائران را از همراه داشتن انواع و اقسام خوراکی ها بی نیاز می کند. اما برای خانواده هایی که در مسیر پیاده روی فرزند کوچک همراه دارند ماجرا کمی متفاوت است؛

۱. شیرخشک: یکی از نیازهای این خانواده در دسر همراه داشت شیرخشک یا نگرانی تمام شدن آن است به همین منظور توزیع شیرخشک به خانواده های همراه با فرزند کوچک می تواند مفید باشد.

نکته : البته توصیه می شود اگر قصد تهیه دارید برای نوزاد تهیه نکنید و به صورت کلی زیاد هم تهیه نکنید.

۲. تنقلات: در مسیر پیاده روی معمولاً کم پیش می آید که میان وعده های اختصاصی برای کودک پیدا شود، به همین سبب توصیه می شود میان وعده های سبک و سالم مانند بیسکویت مادر، چوب شور، انواع پوره میوه و... تهیه و توزیع شود که خاطره خوبی هم شکل بگیرد.

۳. غذای مخصوص: غذاهایی که موکب ها توزیع می کنند بیشتر به صورت پلویی و لقمه ای ست که جویدنش برای بچه هایی که دندان ندارند یا تازه دندان درآورده اند سخت است، به همین منظور توزیع غذاهایی مانند فرنی، سوپ و... ولو در حد وعده صبحانه مفید است.

ب) بهداشت و سلامت:

یکی از محدودیت های حساس و مهم پیاده روی اربعین مسئله سلامت زائران به خصوص کودکان است که نسبت به گروه های دیگر حساس تر هستند، به همین منظور پیشنهاداتی در سه بخش تجهیزات، نیروی انسانی و امکانات ارائه می شود:

بخش اول: تجهیزات

۱. کمک های اولیه: وجود بسته های کمک های اولیه یا حضور افرادی که مهارت کمک های اولیه را دارند به صورت عمومی در

هر موکبی لازم است، چراکه بسیاری از اقدامات اولیه پزشکی هستند که اگر جدی گرفته نشوند می توانند خدای ناکرده منجر به خسارت بیشتری شوند.

۲. اقلام دارویی: در سال های اخیر مراکز پزشکی در طول مسیر حضور دارند اما غالباً امکانات و داروهای ویژه را ندارند، یکی از پیشنهادات اختصاصی موکب های مادر و کودک این است که در کنار مجهز بودن به داروهایی که به صورت متداول برای گرمادگی، سوختگی، مسمویت غذایی و... استفاده می شود برخی از داروهای ویژه کودکان را نیز با مشورت متخصص همراه داشته باشند.

پودر بچه، دستمال مرطوب و پماد های مالشی برای رفع گرفتگی از پرکاربردترین اقلام بهداشتی اربعین می باشد.

نکته: البته همراهی بیش از اندازه دارو نیاز به مجوز دارد به همین خاطر بهتر است با هماهنگی هلال احمر شهر خود داروها را از مرز رد کرده و آن طرف مرز تحویل بگیرید.

۳. داروهای طبیعی: پیشنهاد می شود برای بیماری های رایج، از دارو های طبیعی مانند عرق نعنا، نبات، عنبرنسا را و انواع پودر گیاهی به صورت بسته بندی به زائران بدهید.

۴. پوشک: از نیازهای همیشگی خانواده های دارای کودک، تهیه پوشک در اربعین است؛ به همین منظور پیشنهاد می شود تعدادی پوشک جهت توزیع تهیه کنید.

نکته: به تجربه توصیه می شود اگر قصد تهیه پوشک دارید بیشتر سایز ۳ و ۴ تهیه کنید که متقاضی بیشتری دارد!

۵. لوازم بهداشتی بانوان: یکی دیگر از نیازهای بانوان حاضر در مسیر پیاده روی لوازم بهداشتی اختصاصی آنهاست که دسترسی به آن در مسیر پیاده روی سخت می شود؛ به همین منظور توزیع این لوازم می تواند مفید باشد.

بخش دوم : نیروی انسانی

۱. پزشک متخصص: یکی از نگرانی های همیشگی خانواده ها بیماری کودکان در مسیر پیاده روی و عدم دسترسی به پزشک اطفال است؛ به همین سبب حضور پزشک متخصص در موب های مادر و کودک بسیار دلگرم کننده است.

۲. پرستار کودک: در صورت عدم حضور پزشک متخصص، حضور یک پرستار کودک که اقدامات پزشکی اولیه را هم بتواند انجام بدهد بسیار مفید است چراکه معمولاً به سبب ازدحام و سرعت بالای خدمت رسانی امکان دارد پزشک یا پرستار مستقر شرایط

کودک را در نظر نگیرد و یا حتی خدای ناکرده سهوا دچار بی دقتی بشود.

نکته : البته توصیه می شود اگر قصد تهیه دارید برای نوزاد تهیه نکنید و به صورت کلی زیاد هم تهیه نکنید.

۳. ماساژور بانوان: پیاده روی اربعین به سبب مسافت بسیار و سختی هایی که دارید، منجر به خستگی جسمی زائران می شود، سال هاست یکی از خدمات اصلی موکب ها، ماساژ زائران در مسیر است که خستگی راه طولانی را از بدن زائران خارج می کند؛ اما کمتر پیش می آید که برای بانوان و به ویژه مادران که سختی های مضاعفی را به دوش می کشند این خدمت وجود داشته باشد؛ به همین منظور ارائه خدمت ماساژ برای مادران در موکب های مادر و کودک بسیار توصیه می شود.

بخش سوم: امکانات

۱. سرویس بهداشتی اختصاصی: یکی از دردهای والدین در مسیر اربعین، پیدا کردن سرویس بهداشتی پاک و مجهز است، جدای از آنکه گاهی اوقات عدم توانایی کنترل بعضی- از کودکان، ماجرا را برای پیدا کردن سرویس بهداشتی خلوت هم سخت تر می کند؛ به همین منظور قرار دادن یک سرویس اضطراری برای

کودکان، مادران باردار و دیگر افراد کم توان در صورت امکان مفید است.

نکته: اختصاص اتاق تعویض هم برای نوزادان خوب است.

۲. امکانات استحمام کودک: از دیگر نگرانی های والدین در استحمام کودکان، علاوه بر مکان حمام، عدم وجود لوازم استحمام مانند شامپو یا صابون مخصوص کودکان است؛ به همین سبب اختصاص محیط مناسب برای حمام و تهیه لوازم مخصوص دلگرم کننده خواهد بود.

۳. لباسشویی: یکی دیگر از نیاز های خانواده ها در طول مسیر نیاز به امکانات شست و شوی لباس هست که به ندرت در مسیر اربعین پیدا می شود؛ به همین منظور پیشنهاد می شود لباسشویی هایی برای شست و شوی لباس بانوان و به ویژه کودکان تعبیه شود.

نکته: البته آب و برق این لباسشویی ها را از قبل باید فراهم کرد و توجه داشت کهنه شورها بسیار پرمصرف هستند.

ج) تعمیرات:

۱. خیاطی و کفاشی: یکی از متداول ترین دردهای زائران در اربعین نیاز به تعمیر لباس، کوله یا کفش است که بعضا نیازمند

چرخ دستی یا تجهیزات تخصصی. است؛ به همین خاطر پیشنهاد می شود در کنار خدمات دیگر، برای این خدمت هم برنامه ریزی کنید، همراه خود نیروی متخصص به همراه چرخ دستی و تجهیزات لازم را ببرید.

نکته: ترجیحا چرخ خیاطی دستی همراه خود ببرید تا نیاز به برق نداشته باشد. سعی کنید نخ ها و سوزن های مختلف را همراه خود ببرید تا بتوانید انواع پوشاک، کیف ها، کفش ها و... را تعمیر نمایید.

۲. تعمیرات کالسکه: خانواده هایی که همراه با فرزند در مسیر پیاده روی حضور دارند غالبا همراه خود کالسکه یا چرخ برای حمل کودک یا وسایل خود دارند، که بسیار زیاد ممکن است این کالسکه یا چرخ دچار مشکل فنی بشود و در این صورت ادامه مسیر هم برای کودک و هم برای خانواده بسیار سخت خواهد شد؛ بنابراین پیشنهاد می شود برای ارائه خدمات تعمیرات برنامه ریزی کنید و فرد متخصصی که به امور فنی مسلط است به همراه تجهیزات و ابزار لازم برای تعمیر کالسکه، همراه خود ببرید.

۲. خدمات اختصاصی کودک:

همانطور که بیان شد اصلی ترین هدف، رقم زدن یک خاطره به یادماندنی از پیاده روی اربعین برای کودکان است؛ به همین خاطر در این بخش، برنامه های مختلفی که به عنوان یک غرفه مجزا یا برنامه جانبی میتوان برای کودکان اجرا کرد پیشنهاد می شود:

۱. رنگ آمیزی:

رنگ آمیزی یکی متداول ترین فعالیت های کودکان به حساب می آید که هم سرگرم کننده است و هم دارای جذابیت بالایی برای کودکان است؛ برنامه رنگ آمیزی را با ساده ترین امکانات و کمترین هزینه میتوان در هر محیط و برای هر گروهی اجرا کرد. امکانات مورد نیاز: جهت برگزاری این برنامه به نسبت ظرفیت نیاز به لوازم التحریر(مدادرنگی، پاک کن، تراش و...) و کاربرگ های آماده رنگ آمیزی دارید.

نکته: با توجه به مدت زمان محدود توقف خانواده ها، پیشنهاد می شود کاربرگ ها را در ابعاد a5 چاپ کرده تا نیاز به زمان کمتری برای رنگ آمیزی داشته باشد

ملاحظات: اجازه دهید بچه ها خودشان رنگ آمیزی کنند و برای آن ها رنگ نکنید؛

حتی به اندازه یک شکلات به آنها جایزه بدهید و برگه های نقاشی را برای فضا سازی بر روی دیوار نصب کنید تا کودکان هم احساس رضایت و شخصیت پیدا کنند.

۲. پرده خوانی:

پرده خوانی یا نقالی، هنر نقل داستان های عاشورایی از روی تصاویر است؛

یک نفر به عنوان نقال با لحن شیوا و روایتی کودکانه به نقالی و بیان داستان هر پرده که اختصاص به یک شخصیت از کربلا دارد می پردازد و با این روش کودکان را با قصه عاشورا آشنا می کند.

امکانات مورد نیاز: شما برای برگزاری این برنامه نیاز دارید تصاویر پرده خوانی را به صورت آماده تهیه و یا خودتان چاپ کنید و همچنین بر روایت های مرتبط با هر تصویر هم مسلط شوید.

بهتر است یک نفر نقال آموزش دیده که بتواند به شکلی جذاب داستان را برای کودکان روایت کند همراه شما باشد که این برنامه به بهترین شکل برگزار شود.

ملاحظات:

سعی کنید این غرفه در محل عبور کودکان و خانواده ها برگزار شود.

جهت حفظ ارتباط کودکان با داستان، سعی کنید نقالی را فعالانه و با انرژی مناسب و همراه تغییر تن صدا اجرا کنید

از مشارکت خود کودکان در مسیر داستان استفاده کنید مثلا از آنها سوال پرسید یا از آنها بخواهید خودشان را جای شخصیت های داستان بگذارند و بعد پاسخ دهند یا تصمیم بگیرند.

با کمک کودکان داستان را جمع بندی کنید و از آنها بخواهید فهم خودشان و نکاتی که فهمیدند را بیان کنند.

نکات آموزشی پرده خوانی:

پرده خوانی روشی است که بچه های این دوره کمتر با آن روبه رو شده اند و یا حتی آن را تجربه نکرده اند، همین تازگی می تواند بر تاثیرگذاری آن بیافزاید.

روش اجرا:

قبل از هرچیز شما احتیاج دارید تا مواد اصلی داستان و مواردی که قرار است بیان شود را برای خودتان طرح اولیه بزنید. این به این معناست که بدانید شما می خواهید کدام قسمت از داستان واقعه عاشورا را روایت کنید.

پرده خوانی بدون شور و حرارت در بیان ماجرا، همان داستان تعریف کردن ساده است. این روش احتیاج دارد تا شما با

استفاده از چاشنی‌هایی مانند تغییر تُن صدا، تغییر ریتم بیان موضوع، حرکت‌های مرتبط با داستان و... موضوع را به بچه‌ها منتقل نمایید. اگر گروه سنی فرزندان شما در اواخر دوره دبستان باشد، می‌توانید این قسمت از ماجرا را به عهده خودشان بگذارید تا هر کدام بخشی از ماجرا را از روی تصاویر و نوشته‌هایی که شما برای‌شان تهیه کرده‌اید اجرا کنند. این روش برای آن‌ها شاید جذاب‌تر نیز باشد چرا که خودشان هم قسمتی از برنامه هستند و همین واگذاری مسئولیت را نشانه بزرگی از قبول کردن آن‌ها به عنوان فردی دارای توانمندی، می‌دانند.

باشد، می‌توانید این قسمت از ماجرا را به عهده خودشان بگذارید تا هر کدام بخشی از ماجرا را از روی تصاویر و نوشته‌هایی که شما برای‌شان تهیه کرده‌اید اجرا کنند. این روش برای آن‌ها شاید جذاب‌تر نیز باشد چرا که خودشان هم قسمتی از برنامه هستند و همین واگذاری مسئولیت را نشانه بزرگی از قبول کردن آن‌ها به عنوان فردی دارای توانمندی، می‌دانند.

۳. قصه‌گویی:

قصه‌گویی از علاقه‌مندی‌های غالب کودکان به حساب می‌آید که اگر با اجرای مناسب قصه‌گو همراه باشد می‌تواند جذب

کننده و آموزنده باشد.

امکانات مورد نیاز: برای قصه گویی داستان مناسب رده سنی مخاطب انتخاب کنید و ترجیحا کتابی را انتخاب کنید که دارای تصویر باشد و به تعداد تهیه شود که هنگام قصه گویی، کودکان کتاب هارا ورق بزنند و تصاویر را ببینند.

نیروی انسانی: برای یک قصه گویی خوب به یک نفر که بتواند با انرژی، حرکت بدن و صدای مناسب اجرا کند نیاز دارید.
ملاحظات:

تن صدا را تغییر دهید!

مهم نیست چه داستانی برای کودکان می‌گویید، لحن صدای شما می‌تواند هم به درک داستان و هم به درگیر کردن کودکان در روند داستان کمک کند. از صدای خود برای انتقال داستان استفاده کنید. برای این کار شما می‌توانید: صدایتان را آهسته یا تند کنید و حجم صدای خود را تغییر دهید و در زیر و بمی صدای خود تغییر ایجاد کنید.

ایده خوب دیگر این است که از صداهای متفاوت برای شخصیت‌های مختلف داستان استفاده کنید. این به کودکان کمک می‌کند تا بین همه افراد مختلف تمایز قائل شوند و

همچنین می‌تواند به آنها کمک کند تا شخصیت‌ها را به طور مؤثرتری تجسم کنند.

سوال برسید!

شما می‌توانید در هنگام قصه‌گویی برای کودکان مکث کنید و چند سوال از آنها برسید. این سوالات علاوه بر اینکه کمک می‌کند کودک با داستان درگیر شود می‌تواند به شما اطمینان دهد که او در حال دنبال کردن داستان است. کودک را تشویق کنید تا هم در مورد اتفاقات داستان و هم در مورد احساساتش در طول داستان با شما صحبت کند. این روش باعث می‌شود کودک احساسات شخصیت‌های داستان را نیز به خوبی درک کند. در واقع می‌توان گفت قصه‌گویی یکی از بهترین روش‌ها برای آموزش همدلی به کودکان است.

گاهی نیز کودکان در حین داستان خواندن در مورد بخش‌های مختلف قصه سوال می‌پرسند. یک قصه گوی خوب هیچ‌وقت سوالات کودکان را بی‌پاسخ نمی‌گذارد. شما به عنوان مربی باید این پرسش‌گری را تشویق کنید و به تکتک سوالات کودکان پاسخ دهید.

توقف برای پرسیدن سوالات از کودکان در حین خواندن یا گفتن

داستان می‌تواند به آنها کمک کند که در داستان درگیر شده و اتفاقات را دنبال کند. آنها را تشویق کنید که هم در مورد آنچه اتفاق می‌افتد و احساسشان در طول داستان، پاسخ دهند. آموزش ببینید!

از ویدئوهای آموزشی که اینترنت است استفاده کنید تا مهارت‌های قصه‌گویی را بیاموزید و آنها را تقویت کنید.

۴. اوریگامی:

اوریگامی کاردستی جالب و محبوبی است که اصولاً با تا زدن کاغذ درست می‌شود. ساخت انواع اشکال جالب از ساده تا پیچیده؛ مثل انواع گل، نشان کتاب، خیمه، پرنده و... هدف اوریگامی است. اوریگامی علاوه بر اینکه یک کار بسیار لذت‌بخش برای کودکان است به تقویت توانایی حرکت دست هم کمک می‌کند؛ به همین جهت پیشنهاد می‌شود در کنار بخش‌هایی مانند قصه‌گویی یا نمایش از اوریگامی استفاده کنید.

امکانات مورد نیاز: کاغذ رنگی به تعداد مناسب، قیچی، چسب ماتیک یا نواری و...

نیروی انسانی: برای این برنامه یک فرد مسلط به ساخت اشکال اوریگامی و دارای توان ارتباط‌گیری با کودکان انتخاب کنید.

نکات و ملاحظات:

در انتخاب شکل برای کودکان، به رده سنی و توان آنها توجه کنید.

با توجه به رده سنی به آنها در ساخت شکل کمک کنید و بیش از اندازه مداخله در ساخت نداشته باشید و اجازه آزمون و خطا به آنها بدهید.

تا جای ممکن اولویت را بدهید به اینکه خودشان شکل ها را بسازند. در صورت ضرورت کمک کنید. وقتی کودک با زحمت خودش کار را به سرانجام برساند، احساس اعتماد به نفس و نشاط بیشتری میکند. همچنین خاطره بهتری برایش به یاد می ماند.

۵. سرود و هم خوانی:

پخش سرود و همخوانی کودکان با آن، گاهی در مسیر اربعین، می تواند روح تازه ای برای لحظاتی به زائران دهد؛ خصوصاً کودکان با احساسات لطیفشان با سرود ارتباط برقرار کرده و همراهی می کنند و می توانند جوی عاشقانه یا حماسی برای لحظاتی در مسیر ایجاد کند.

امکانات مورد نیاز: سیستم صوتی مناسب

نیروی انسانی: بهتر است برای اجرای این برنامه یک مجری برای کمک به کودکان در خواندن و همخوانی با آنها و یک نفر برای مدیریت صحنه و رفت و آمد ها باشد.

نکات و ملاحظات:

از سرود های آشنا و شنیده شده برای کودکان استفاده کنید تا سریع تر ارتباط بگیرند و خاطره انگیز باشد.

از قبل تعدادی از کودکان را آماده کرده و تمرین کنید؛ در زمان مناسب که سر و صدای مسیر کم باشد و نزدیک اذان نباشد، بچه ها را در مکان مناسب یا سن مستقر کنید، صوت را پخش کنید و شروع به خواندن کنید تا جمعیت جمع بشود.

اجازه دهید کودکان دیگر از هر جا به جمع شما اضافه شوند و همراهی کنند حتی اگر نظم صحنه کمی به هم بریزد؛ برای زائران و والدین، جوهرچه انعطاف پذیرتر باشد دلنشین تر است.

والدین را تشویق کنید تا با موبایل هایشان از کودکانشان فیلم بگیرند و این صحنه را ثبت کنند.

۶. نقاشی:

شاید بتوان گفت نقاشی کردن هنر محبوب تمام کودکان است. کودکان از کشیدن نقاشی جدید کودکانه در هر جایی لذت

بسیاری می برند و به نوعی با این کار ارتباطات برقرار می کنند.
نقاشی نه تنها با مداد بلکه با ابزار های متفاوتی می شود انجام
گیرد که هر کدام جذابیت های خود را دارد مثلا مداد شمعی،
آبرنگ، رنگ انگشتی و ...

یکی از ایده های خوب برای موبکب های مادر و کودک برگزاری
برنامه نقاشی همگانی است؛ یعنی یک فضای بزرگ مثلا روی دیوار
غرفه آماده شده و هر کودکی قسمتی از این دیوار را نقاشی می
کند تا تمام فضا به یک تابلوی نقاشی بزرگ را تبدیل بشود.

امکانات مورد نیاز: برای این برنامه به تعداد زیادی از ابزار های
مختلف نقاشی (مداد رنگی، مداد شمعی، آبرنگ، رنگ انگشتی و
...)، لوازم التحریرهای مورد نیاز، کاغذ سفید (در سایز های
مختلف) یا بر سفید متری نیاز دارید.

نکات و ملاحظات:

نکات اصلی ای که برای برنامه رنگ آمیزی بیان شد برای این برنامه
ها هم صدق می کند مانند نصب نقاشی ها به دیوار، جایزه دادن
به کودکان و ...

علاوه بر این پیشنهاد می شود این برنامه را در کنار یکی از برنامه
های دیگر مانند پرده خوانی، قصه گویی یا نمایش عروسکی

برگزار کنید و از کودکان بخواهید آن چیزی را که از داستان هرکدام از این برنامه ها فهمیدند ، برای شما بکشند.

۷. بازی:

مهم ترین و موردعلاقه ترین فعالیت هر کودکی بازی است، فرقی نمی کند کجا و چطور؟ هر جایی و با هر وسیله ای کودک می تواند بازی خودش را شروع کند؛ به همین خاطر از مهم ترین پیشنهادها برای موبک مادر و کودک برپایی غرفه بازی است؛ با توجه به ابعاد شخصیتی کودکان پیشنهاد می شود در دوگروه بازی های حرکتی و بازی های فکری اقدام به تدارک و برنامه ریزی بازی ببیند. بازی های حرکتی مانند مار و پله، ساخت سازه های چوبی و پلاستیکی (لگو) و...

و بازی های فکری مانند جورچین و...

امکانات موردنیاز: بهتر است پیش از هرچیز فضای مناسبی را به بازی بچه ها اختصاص بدهید. لوازم بازی های مختلف را به تعداد کافی همراه خود ببرید و به نسبت شرایط و گروه های مختلف بازی های مختلف را با کودکان انجام دهید.

نکات و ملاحظات:

متناسب با گروه سنی، علاقه و ظرفیت کودکان، بازی هارا طراحی

و برگزار کنید.

شرایط محیطی بازی بچه ها را در نظر گرفته و به نسبت آن برنامه ریزی کنید.

ایمنی محیط و لوازم بازی را حتما بررسی کرده و مراقب خطرات احتمالی باشید.

برای سلیقه های مختلف بازی های گوناگون همراه داشته باشید

از هرگونه فعالیت های تنش زا مانند رقابت های بیش از اندازه، تفاوت گذاشتن یا قراردادن امکانات خاص به صورت محدود که

منجر به اختلاف و درگیری بین کودکان می شود پرهیز نمایید!

از هر بازی به تعداد کافی داشته باشید که کمبود لوازم منجر به

دعوا و اختلاف بچه ها نشود که خاطره تلخی برایش شکل بگیرد

۸. نمایش صحنه ای و عروسکی:

اجرای نمایش خصوصا با عروسک های نمایشی- از آن دسته از

فعالیت های آموزشی است که جذابیت بالایی برای کودکان و

ظرفیت بسیار خوبی برای انتقال مفاهیم و باورهای دینی دارد.

چرا که در نمایش عروسکی به سبب حضور عروسک ها، بچه ها

توان تشخیص بهتری پیدا می کنند و ارتباط خیلی خوبی با

نمایشی که آن را مشاهده می کنند برقرار می کنند.

امکانات مورد نیاز: برای برگزاری نمایش بهتر است نمایشنامه های مخصوص کودکان، عروسک های مرتبط با آن و لوازم صحنه خصوصا ادوات جنگی کودکانه مانند زره، کلاه خود، مشک و... تهیه و همراه داشته باشید.

نکات و ملاحظات:

- داستانی را برای اجرای نمایش آماده کنید که برای بچه ها قابل فهم و متناسب با ظرفیت آنها باشد

- در انتخاب روایت توجه کنید که برای کودکان از زیبایی ها و سفیدی های کربلا بگویید نه جنایت ها و خشونت ها؛ چرا که برای کودکی که قدرت تشخیص ندارد شنیدن این خشونت ها و عدم توان پذیرش آن می تواند منجر به شکل گیری خاطره و تصور بدی از عاشورا بشود.

- از بیان مستقیم مفاهیمی که فهم آن برای کودک دشوار است بپرهیزید.

- بهتر است نمایش را با کمک خود بچه ها یا به صورت تعاملی برگزار کنید.

- نمایش رابه صورت عمومی اجرا کنید که کودک احساس
شخصیت بکند.

۹. کاردستی:

از مهم ترین مهارت های پیش از دبستان مهارت دست ورزی است
که کودکان قبل از رفتن به مدرسه باید آن را یاد بگیرند؛ یکی از
بهترین راه های تمرین دست ورزی، ساخت کاردستی است.
ساخت کاردستی خلاقیت کودکان، دقت و مهارت کار با دست را
تقویت می کند و از همه مهم تر موفقیت در ساختن چیزی به
کودکان اعتماد به نفس می دهد.

امکانات موردنیاز: برای برگزاری این برنامه بهتر است علاوه بر
همراه داشتن مربی کاردستی و خلاقیت و لوازم التحریرهای
موردنیاز مانند قیچی، کاغذ، چسب و...، الگوهای آماده کاردستی
را داشته باشید که فرصت زمان کمتری از کودکان بگیرد و زودتر به
خروجی برسد.

نکات و ملاحظات:

- متناسب با گروه های سنی و ظرفیت کودکان مواد اولیه
کاردستی را در اختیار آنها قرار دهید.

- کاردستی های پیچیده را برای کودکان در نظر نگیرید که اگر

نتوانستند درست کنند احساس شکست و ناامیدی بکنند
- کاردستی های بسیار ساده را آموزش دهید که در کمترین زمان
و با کمترین امکانات میتوان آنها را ساخت.

- کاردستی ها را به عنوان یادگاری پیاده روی اربعین به خود
کودکان برگردانید.

- کاردستی های خلاق را تشویق کنید و به آنها به صورت عمومی
جایزه بدهید.

- محلی را برای به نمایش گذاشتن کاردستی های بچه ها قرار
بدهید که از این کار احساس شخصیت پیدا می کنند.

۱۰. ایستگاه صلواتی:

ایستگاه صلواتی متداول ترین فعالی هر موکب است که هر
گروهی بسته به شرایط و توانمندی هایش انتخاب می کند
ایستگاهش چه نوع خوراکی یا ... داشته باشد؛ اما تفاوت موکب
های مادر و کودک در اینجا چیست؟ تفاوت می تواند آنجایی باشد
که گرداننده این ایستگاه صلواتی خود کودکان باشند.

این فعالیت به نوعی یک برنامه تربیتی است که در ضمن یک
اقدام واقعی رخ می دهد. این اقدام می تواند منجر به تقویت
روحیاتی مانند کار تشکیلاتی، ایثار، همکاری، کمک به دیگران و...

بشود.

امکانات مورد نیاز: مانند هر ایستگاه صلواتی دیگری جنس خدمت به نسبت توان و امکانات شما مشخص می شود.

نکات و ملاحظات:

- از خود کودکان برای انتخاب مدل ایستگاه صلواتی یا نوع خدمت کمک بگیرید و اجازه بدهید در برپایی ایستگاه نقش فعال داشته باشند.

- کارهایی متناسب با سن و توان هر کدام از کودکان به آنها سپرده شود که خلل جدی در نظم ایستگاه ایجاد نکند، مثل ریختن نوشیدنی ها، چرخش غذا در سینی و ...

- کودکان مشغول به کار را تشویق کنید و این حس را القا کنید که آنها دارند کارشان را به خوبی انجام می دهند.

- تا حد امکان اجازه بدهید کار به دست کودکان باشد تا احساس استقلال بکنند و فقط مواقعی که به مشکل جدی بر می خورند به کار ورود کنید.

۳. خدمات خانوادگی:

نمی‌توان مادر و کودک را فارغ از نهاد خانواده یافت و برای آن برنامه ریزی کرد؛ چرا که این حضور خانوادگیست که سبب زمینه سازی حضور آنان در این مسیر می‌شود، به همین سبب در این بخش به ارائه پیشنهادهای برای خانواده‌ها پرداخته ایم.

۱. مشاوره و آموزش:

یکی از خاصیت‌های مسیر اربعین این است که دل زائران در این مسیر بسیار نرم شده و پذیرای توصیه‌ها و مشاوره‌ها می‌شود. به همین سبب خوب است از این فرصت کمال استفاده را برد و با حضور مشاورانی مطمئن و متخصص به خانواده‌های حاضر در مسیر خدمات مشاوره‌ای و آموزش ارائه کرد؛ این مشاوره می‌تواند در موضوعات روانشناسی خانواده، تربیت فرزند و ... باشد. همچنین در کنار فرایند مشاوره می‌توان دوره‌ها و کتاب‌های تربیتی مناسب هر مسئله را به خانواده‌ها معرفی کرد و نقشه راه آموزش و رشد آنها را برایشان ترسیم کرد.

امکانات مورد نیاز: برای برگزاری این برنامه بهتر است یک فضای از غرفه را که کمترین رفت و آمد و سر و صدا دارد را اختصاص دهید

و همراه خود مشاوران متخصصی را داشته باشید که در شیفت های مختلف بتوانند پاسخگوی خانواده ها باشند.

۲. کتابخانه تربیتی والدین:

یکی از دیگر خدماتی که در کنار غرفه مشاوره توصیه می شود دایر کردن کتابخانه تربیتی والدین است؛ خصوصا برای ساعات استراحت یا بازی کودکان، فرصت مناسبی است تا به والدین پیشنهاد مطالعه کتاب های روان و کوتاه تربیتی بدهید. همچنین میتوان کتاب ها را یا بعضی- از نکات کتاب ها را به صورت کارت پستال به یادگار هدیه بدهید.

امکانات مورد نیاز: علاوه بر اختصاص فضای مناسب برای مطالعه و فراهم کردن کتاب های گزینش شده مناسب، بهتر است همراه خود یک نفر داشته باشید که بر کتاب ها تسلط داشته باشد و بتواند متناسب با مسائل والدین، آنها را راهنمایی کند و به آنها کتاب معرفی کند. و .

اگر بتواند کتاب ها را برای والدین تبلیغ کند و شرح بدهد بهتر است

۳. نمایشگاه محتوایی:

برپایی نمایشگاه در یکی از غرفه های موبک برای والدین می تواند آموزنده و مفید باشد. موضوع مناسب برای یک نمایشگاه می تواند در زمینه فرزندآوری، نکات تربیت فرزند یا ضرورت ها و آثار زیارت اربعین به صورت خانوادگی باشد. در ساده ترین حالت میتوان عکس نوشته هایی از صحبت های کارشناسان را تهیه، چاپ و در غرفه نصب کرد.

امکانات مورد نیاز: اختصاص فضای در دسترس، تهیه مجموعه نمایشگاهی و نورپردازی مناسب و همراهی یک کارشناس که به توضیح محتواهای غرفه پردازد می تواند از نیازمندی های اصلی برگزاری نمایشگاه محتوایی باشد.

۴. دیوار بیعت:

مسیر اربعین بهترین فرصت تجدید عهد با امام زمان (عج) است؛ به همین منظور یکی دیگر از برنامه هایی که پیشنهاد می شود، دیوار بیعت است؛ که به صورت کلی کارکرد این قالب گرفتن یک مشارکت جمعی از زائران و ایجاد فضای تعهد جمعی و وحدت قلوب است.

این عهد می تواند به صورت عمومی یا اختصاصی برای موضوع خاصی مانند جهاد فرزندآوری و... باشد.

امکانات مورد نیاز: برای این کار تهیه بزرگ دیوارنگاره و لوازم التحریر (خودکار، ماژیک، برگه های یادداشت رنگی و چسبی) لازم است؛ بهتر است در دید عمومی زائران نصب شود و یک مسئول هم برای مدیریت و جذب زائران داشته باشد.

۵. محصولات فرهنگی:

یکی از خدماتی که میتوان برای سنین مختلف زائران فراهم کرد، محصولات کوچک مناسبی است که می تواند جنبه هدیه و یادگاری، و یا کاربردی داشته باشد.

این اقلام را هم به عنوان هدیه به رهگذران و هم به عنوان جایزه به کودکان در مسابقه ها میتوان تقدیم کرد.

پیکسل، سربند، پرچم، چفیه و... می توانند اقلام فرهنگی خوبی برای هدیه دادن باشند که ظرفیت جریان سازی نیز هم دارند.

استفاده از محصولات با موضوع مقاومت و قدس هم به دلیل اینکه وجه تمایز فرهنگی ما با سایر ملل است، پیشنهاد می گردد.

۶. غرفه عکاسی:

ثبت خاطرات سفر همیشه یکی از علاقه مندی های خانواده هاست؛ چراکه با ثبت لحظات خاطرات خوب سفر را همیشه به همراه خود داریم. و چه خاطره ای بهتر از خاطرات اربعین برای

یادآوری برای یک خانواده است؟!

غرفه عکاسی به همین جهت برای ثبت خاطرات سفر اربعین پیشنهاد می شود؛ این غرفه یک دکور از پیش آماده دارد که خانواده با قرار گرفتن در آن دکور تصویر خانوادگی خود را ثبت می کند. در صورت امکان با استقرار یک عکاس شما می توانید با ثبت یک تصویر با کیفیت تر و تحویل عکس به صورت چاپی یا فایل دیجیتال، خاطره و تجربه بهتری را برای خانواده هایی که آمدند رقم بزنید.

امکانات مورد نیاز: لازمه اصلی برپایی غرفه عکاسی دکور آن است که به سلیقه خود می توانید آن را بسازید؛ پس از آن تجهیزات عکاسی مانند دوربین، پایه نور، لب تاب و... و همراه داشتن یک فرد متخصص از نیازمندی های غرفه است.

نکات و ملاحظات:

- میتوان برای فضاسازی از دکور حجمی استفاده کرد، استند های شخصیت ها (مثل حاج قاسم و ابومهدی)، حرم ها و ...
- میتوان برای جذابیت بیشتر از عنصر- هایی مثل کلاه خود، شمشیر و... برای بچه ها استفاده کرد.

ملاحظات اجرایی:

۱- ملاحظات مرتبط به مکان موکب:

اولین موضوع مورد توجه در احداث موکب، توجه به مکان و شرایط فیزیکی موکب است، که در اینجا به مهمترین شاخص های مکان آن اشاره میکنیم:

الف) محل قرارگیری:

موکب را نزدیک شهرک های بین راه بنا نکنید؛ زیرا در این صورت از اول صبح تا انتهای شب، اکثر مخاطب های شما، کودکان عراقی ساکن آن مناطق هستند که هرروزه به شما مراجعه می کنند. موکب را ترجیحا کنار جاده اصلی برپا کنید. اگر بناست غرفه های متعددی برپا کنید، ترجیحا آن ها را کنار یکدیگر و در یک مکان مشترک برپا کنید. فضای موکب ترجیحا مسقف باشد.

ب) نقشه کشی موکب:

چنانچه موکب های شما تحت سناریویی واحد عمل میکنند. بهتر است نقطه ای جهت ورود و نقطه ای هم جهت خروج مشخص شود؛ با توجه به مورد مذکور، ابتدای موکب باید غرفه ای تحت عنوان پذیرش قرار بگیرد، تا ثبت مشخصات انجام شود.

در نقشه کشی- فضای موبک، حتما بخشی- را برای انبار جانمایی کنید. وجود انبار برای دیو کردن وسایل، تجهیزات و پک های پذیرایی و حتی گاهی برای تعویض لباس برای اجرای نمایش و... کاربرد دارد.

در فضایی که در اختیار دارید، حتما به بخش ویژه کودکان ۱ تا ۳ سال توجه ویژه ای داشته باشید و غرفه ای را برای آن اختصاص دهید تا مادران این کودکان برای مسائلی نظیر شیردهی، تعویض پوشک و... بتوانند از آن استفاده کنند.

اگر مکان برپایی موبک تان به نسبت قابل قبولی وسعت دارد، پیشنهاد می شود قسمتی را برای صحنه آماده کنید، تا ضمن تجمع افراد رو به روی آن، برنامه های زنده جذابی را روی این صحنه به نمایش بگذارید.

(ج) امنیت:

در آماده سازی غرفه ها و قرار دادن وسایل برای موبک کودک، باید توجه شود که لبه های تیز، شیشه، اتصالات برقی، و وسایل خطرناک باید دور از محل نگهداری کودکان باشد.

در ساخت و برپایی سازه موبک، باید به استانداردهای ایمنی توجه ویژه داشت.

رفت و آمد افراد متفرقه به هیئت کودکان حتما تحت نظارت انتظامات و مربی ها باشد.

۲- ملاحظات مربوط به تجهیزات:

از دیگر موارد مهم در برپایی موبک مطلوب، داشتن امکانات و تجهیزات مناسب است؛ در اینباره شاخص های زیادی وجود دارد، که در اینجا برخی از آنها به اختصار بیان خواهد شد:

الف) برق و آب:

کشور عراق به لحاظ زیر ساختی خصوصا در خارج از شهر های اصلی با مشکلاتی رو به روست که امکان قطعی برق در برخی از ساعت های شبانه روز را بسیار تشدید می کند؛ این اتفاق علاوه بر غیرفعال شدن سیستم های تهویه، صوت و موارد دیگر، نور محیط را نیز خواهد گرفت. که این مسئله برای کودکان می تواند موجب وحشت بشود؛ لذا تاکید میشود صاحبان موبک ها، خود انژکتور (موتور برق) تهیه کنند تا دچار مشکل نشوند؛ البته به لحاظ ایمنی، این دستگاه باید دور از دسترس افراد مخصوصا کودکان قرار بگیرد.

نظر به اینکه مخاطب اصلی برنامه های شما کودکان هستند، وجود آب آشامیدنی سالم و بهداشتی، از نیاز های بسیار مهم است که باید توسط موکب داران تامین شود.

ب) تهویه:

با توجه به شرایط ویژه آب و هوایی کشور عراق بخاطر دمای بالا، و حجم فشار گرما و تعریق به خصوص برای بانوان به جهت پوشش بیشتر، توجه به سیستم سرمایشی- در موکب ها بسیار حائز اهمیت است.

محل استقرار و حضور کودکان میبایست دمای متعادل و مناسب داشته باشد.

در موکب کودکان، استفاده از وسایل سرمایشی- و گرمایشی- خطرزا مانند پنکه و... اجتناب شود.

پیشنهاد میشود علاوه بر استفاده از کولر در داخل محیط موکب، برای بیرون و محل های تجمع در فضای باز، از سیستم مه پاش استفاده شود.

ج) نورپردازی:

عموما حرکت خانواده ها به سبب گرمای زیاد در شب و ساعات تاریک روز برگزار میشود لذا نورپردازی مناسب برای کمک به این

خانواده ها، بهتر انجام شدن فعاليتها و حفظ امنيت کودکان الزامیست.

کودکان می بایست به طور کامل در دیدرس مربی باشند و یا در هنگام دویدن و فعالیت کردن جلوی پایشان را ببینند و تاریکی موجب بروز آسیب دیدگی و زمین خوردن نشود.

(د) سیستم صوت:

ضمن تهیه سیستم صوتی مناسب، به جایگذاری آن دقت کنید، تا ضمن فراگیری صوت متعادل در کل فضای موبک هنگام پخش، در نقطه ای بلندی صدا، موجب آزار افراد و یا موبک های اطراف نشود.

انتخاب صوت ها باید متناسب با فضای مخاطبان موبک شما که اکثرا کودکان هستند، باشد. البته ما در فایل پیوست صوت های مناسب موبک مادر و کودک را جمع آوری کردیم که می توانید از راه های اعلام شده، به آن دسترسی پیدا کنید.

(ه) فضاسازی:

فضاسازی مناسب اهمیت بسیار زیادی در جذب و ایجاد گرایش برای مخاطبان دارد. فضاسازی حتی میتواند خود پیام رسان و انتقال دهنده محتوا باشد. لذا در برپایی هیئت یا موبک، از این

مقوله مهم چشم پوشی نکنید. فضاسازی در موکب شما باید با توجه به فضای مخاطبان کودک تان باشد. پس پیشنهاد میشود در فضاسازی موکب و غرفه ها از تصاویر کودکانه، رنگ های گرم، دکور های حجمی جذاب و... استفاده نمایید.

اگر موکب بزرگ با غرفه های متعدد دارید، استفاده از تابلو های راهنما در بین موکب برای زائران میتواند راهگشا باشد.

عناوین خدماتی را که برای مادران و کودکان در موکب تان ارائه میدهید، روی تابلوی نسبتا بزرگی بنویسید و در ورودی موکب قرار دهید تا توجه زائران به این امر جلب شود و در صورت نیاز، به شما مراجعه کنند.

ملاحظات مرتبط به برنامه موکب:

درباره سیستم محتوایی و نحوه اجرای آن، نکات متعددی وجود دارد، که در اینجا به چند شاخص از آنها می پردازیم:

الف) زمانبندی:

برنامه های موکب باید در تمام روز بوسیله شیفت بندی هایی که بین خادمین انجام میشود، فعال بماند؛ اما ساعات کوتاهی در شبانه روز نیاز است تا خادمین و موکب داران به استراحتی کوتاه

داشته باشند، تا علاوه بر رفع خستگی، در صورت نیاز فضا و برنامه های موبک ترمیم شود.

با توجه به گرمای شدید هوا و طبق آمار و تجربه های بدست آمده در سالهای گذشته، اوج ترافیک زائران از ساعت ۱۶ الی ۱۰ صبح میباشد؛

به این ترتیب ساعات ظهر که اوج گرماست، حضور زائران در مسیر به کمترین حد خود میرسد و زمان مناسبی برای استراحت خادمان و موبک هاست.

طبق تجربه در این ساعات ظهر، معمولاً اکثر زائرانی که در مسیر به پیاده روی می پردازند، از خود عراقی ها هستند. لذا با توجه به این نکته، اگر موبکی برنامه ویژه ای برای عرب زبان ها دارد، میتواند از این پتانسیل هم استفاده کند.

(ب) سناریو:

چنانچه موبک شما دارای سناریو ویژه ای دارد، (مثل مدل نمایشگاهی یا بازی های چند مرحله ای یا ...) و نیاز است حرکت زائران در آن از یک مبدأ آغاز شود و در نقطه ای به به پایان برسد، در چینش متوالی غرفه ها دقت کنید تا دچار بی نظمی و اختلال نشود.

اگر موبک شما دارای سیر خاصی نمی باشد و صرفاً غرفه های متنوعی که هر کدام خدمات مختلفی ارائه میدهند، در آن وجود دارد، میتواند در محوطه ای بزرگ و در کنار هم قرار بگیرند.

ج) پذیرایی:

بهتر آن است که پخش نذری ها و پذیرایی در تمام زمان فعالیت موبک برقرار باشد. یعنی در حین برگزاری برنامه های موبک، بصورت مداوم، پخش پذیرایی انجام شود.

باید در نوع پذیرایی که در موبک کودکان داده میشود، دقت داشت تا متناسب با ذائقه و علاقه کودکان باشد. از تنقلات

جذاب و خوشمزه که مورد علاقه کودکان است، غافل نشوید! بدن کودکان نسبت به بزرگسالان، آسیب پذیری بیشتری دارد. پس باید در کیفیت مواد غذایی و خوراکی هایی که در موبک کودکان توزیع میشود توجه ویژه ای داشت.

ملاحظات مرتبط به نیروی انسانی:

در برپایی و برگزاری موبک و هیئت، همانند هر فعالیت بزرگ دیگری، نیروی انسانی رکن بسیار پر اهمیت و جدایی ناپذیری

است که هر هیئتی باید از قبل برای آن تدابیر خاصی را چیده باشد؛ در اینجا مهمترین اصول و شاخص های آن را می‌شماریم:

بخش اول : ساختار اجرایی موکب مادر و کودک

الف) مدیر:

طبعا هر تشکیلاتی نیاز به رهبری واحد دارد تا دچار بی نظمی نشده و کار با کیفیت بالایی پیش برود.

در موکب هم باید شخصی- بعنوان مدیر داخلی موکب انتخاب شود تا ضمن نظارت دقیق به تیم اجرایی و روند اجرای کارها، بتواند مجموع برنامه های موکب را به خوبی راهبری کند.

ب) مربی:

یکی از نیازهای اصلی موکب ویژه کودک، حضور مربی متخصص به امر تربیت و آشنا با روحیات و فضای ذهنی کودکان است، تا بتواند ضمن برقراری ارتباط سالم و صمیمانه، موجبات اثرگذاری و ایجاد گرایش های مذهبی را برای مخاطبان فراهم کند.

ج) انتظامات:

وجود نیروی انتظامات برای هر هیئت و موکبی اهمیت دارد. در موکب کودکان هم برای راهنمایی مخاطبان، ایجاد نظم و برقراری

امنیت (با نظارت به ورود و خروج افراد و دقت در رفتارها و برخورد ها)، به تعدادی نیرو جهت انتظامات نیاز خواهیم داشت.

(د) خادمیاران:

گاهی خادمان موبک به همراه خانواده خود به سفر اربعین می آیند و در موبک خدمت میکنند. یکی از دغدغه های همیشگی آنان، حضور پرچالش کودکان شان است که مانع از فعالیت های آنان میشوند؛ از طرفی دیگر خیلی از کودکان عراقی ساکن در شهرک های اطراف، علاقه ویژه ای به حضور و خادمی در موبک های ویژه کودکان را دارند. یکی از بهترین برنامه هایی که میتواند این دو گروه را مشغول کرده و باعث خوشحالی آنان شود، سپردن مسئولیت خادم یاری به آنان است؛ این کار اگر بدرستی صورت بگیرد، میتواند کمک خوبی هم به خادمان در اجرای برنامه ها بکند.

پس پیشنهاد میشود در جهت کم کردن هزینه ها، از ظرفیت های متنوع افراد مختلف استفاده کنید.

گاهی در برخی امور میتوان برای کم شدن هزینه ها، از ارگان ها و سازمان های دولتی و غیردولتی هم برای پیشبرد آنها کمک گرفت.

حتما هزینه های مورد نیاز هر بخش را به دقت و به تفکیک از قبل برآورد کنید و ترجیحا طبق آن حرکت کنید.

اگر با کمبود بودجه مواجه هستید، از هزینه های غیر ضروری صرف نظر کنید و توان خود را روی موارد پر اهمیت متمرکز کنید.

اگر موبک ویژه کودکان است، وجود دست اندر کاران کودک و نوجوان در برگزاری این برنامه ها، میتواند بر جذابیت و اثرگذاری آن بیفزاید. لذا سپردن مسئولیت خادمیاری به تعداد اندکی از کودکان و نوجوانان اتفاقی زیبنده و مبارک است.

خادمیاری میتواند با لباس ویژه یا حمایل مخصوص به همراه یک پر نشانه گذاری شود.

راهنمایی زائران برای حضور در موبک و برنامه های غرفه ها از فعالیت های اصلی است که امکان واگذاری دارد؛ ضمن اینکه آنها می توانند در بخش های دیگری مانند آشپزخانه و... فعالیت کنند. مشروط بر آنکه زیر نظر فردی بزرگتر باشند و به لحاظ امنیتی به خود و دیگران آسیبی وارد نکنند.

البته پیشنهاد می شود بعلت اثر ویژه روی مخاطبان، از خادمایان کودک و نوجوان در بخش هایی که مستقیم و چهره به چهره با

زائران ارتباط دارد استفاده شود. (مثل بخش انتظامات و پذیرایی)

ز) پذیرش و تحویل:

در صورت داشتن غرفه پذیرش و تحویل در غرفه های ابتدایی و انتهایی موکب، باید نیرویی مناسب آن مسئولیت انتخاب شود، تا اطلاعات مورد نیاز هر زائری که وارد موکب میشود را در فرم مخصوص ثبت کرده و موارد لازم را اجرا کند.

ح) خدمات فنی:

قطعا در برپایی و اجرای برنامه های موکب، به مشکلات فنی عدیده ای برخورد خواهیم کرد. وجود نیرویی متخصص و متمرکز در بین خادمان لازم است، تا اقدامات مقتضی را انجام دهد. (مواردی مثل سیم کشی- و اتصالات برقی، دستگاه صوت، تعمیر کولر و سیستم تهویه، مشکلات مربوط به سازه و...)

ط) مجری و صحنه گردان:

چنانچه در موکب خود فضایی را بعنوان صحنه اجرای زنده انتخاب کرده اید و صحنه مناسبی را هم برای آن نصب کرده اید، نیاز است تا یک مجری آشنا با فضای کودکان را (ترجیحا نوجوان)

همراه خود ببرید تا در طول فعالیت موکب، روی صحنه به اجرای برنامه های مختلفی نظیر مسابقه، قصه گویی، دعوت از مهمان و... پردازد.

حضور عموم روحانی جذاب هم برای این کار خیلی مناسب است.

(ی) زبان دان:

در راهپیمایی عظیم اربعین، حضور زائرین از ملل مختلف را شاهد هستیم. یکی از بهترین کارهایی که یک موکب میتواند در قبال زائران دیگر کشورها داشته باشد، داشتن فردی مسلط به زبان عربی و انگلیسی-ست، تا ضمن ارتباط گیری موثر، آنان را هم از خدمات موکب بهره مند کند.

بخش دوم: نکات دیگر

(الف) شیفت بندی:

توجه به نیازهای نیروی انسانی، تاثیر بسیار زیادی بر بهره وری بیشتر آنها دارد؛ موکب هایی که در مسیر اربعین قرار دارند، به جهت فعالیت مداوم در طول شبانه روز، نیاز به نوبت بندی خادمان دارند تا فشار کار و خستگی آنها برطرف شده و پراورزی به فعالیت خود پردازند؛ پیشنهاد میشود زمان برگزاری موکب ها را به شیفت های ۴ یا ۶ ساعته تقسیم کنید.

ب) ملاحظات اخلاقی:

خادمی همراه خود ببرید که متعهد به حضور در موکب باشد. کسی که به عشق زیارت بیاید، ممکن است بعد از مدتی کار را رها کند.

نیروی صبور همراه خود ببرید. مسیر پر از سختی های مختلف است.

اگر بتوانید خادم ها را به صورت خانوادگی همراه کنید، راحت تر کار ها را دنبال خواهند کرد.

در صورت توان، نیرو های متخصص و فنی همراه خود ببرید. نیرو های مخلص را به عنوان خادم همراه خود ببرید. نیرویی که مخلص باشد، به دنبال وظیفه است و نوع کاری که می کند برایش مهم نیست.

در زمان بازی کودکان، می توانید با والدین به گفت و گو پیرامون بحث های مختلف (به خصوص جمعیت) پردازید.

احترام متقابل، هم نسبت به یکدیگر بعنوان خادمان موکب، هم نسبت به زائران را رعایت کنید.

در طول فعالیت موکب، به خصوص در ارتباط با مخاطبان کودک توجه داشته باشید که اخلاق حسنه و حفظ کرامت آنها بعنوان

زائر امام حسین (ع) اهمیت بالایی دارد؛ پس تمامی خادمان را متوجه این موضوع کنید، تا خدای نکرده رفتاری از آنها سر نزند که باعث دفع افراد شود.

امور مالی:

از نکات مورد توجه در انجام هر فعالیتی، به خصوص برگزاری هیئت یا برپایی موکب، تامین بودجه و مدیریت هزینه هاست. که در اینجا بصورت خیلی مختصر به آن می پردازیم:

الف) جذب مالی:

بودجه مورد نیاز خود را بعد از برآورد کلی، به سهم های بسیار کوچک تقسیم کنید. سپس سهم ها را بوسیله تبلیغات و اطلاع رسانی، بین افراد مختلف توزیع کنید.

گذاشتن صندوق کمک به موکب، هر چند جذب مالی آنچنانی ندارد، اما باعث میشود آنهایی که علاقه دارند حتی با مبلغ بسیار کمی در این امر شریک شوند، به مقصود خود برسند.

دریافت کمک های مردمی از آن دسته از خیرین که توانایی مالی خوبی دارند و بخاطر دغدغه خود نسبت به تعظیم شعائر اهل بیت، به ارزش این کار واقف هستند.

ب) مدیریت مالی:

هر کسی- توانایی های مخصوص به خود را دارد. بعضی- در برخی مسائل، مهارت و تخصص خوبی دارند، ممکن است برخی حتی خودشان صاحب وسایلی باشند که در موبک مورد نیاز ماست و باید آن را از بیرون با قیمت بالا تهیه کنیم.

جهت دریافت بسته های تکمیلی به همراه پیوست های آن، به کانال هیأت و کودک به نشانی [@heyatkoodak](https://www.instagram.com/heyatkoodak) در ایتا یا به سایت havayemadari.ir مراجعه بفرمایید

